

Kan Grønland være andet end arktisk?

Postkolonial sammenligningspolitik som forskningsdagsorden

Temanummer: Arktiske relationer

Grønland omtales efterhånden rutinemæssigt som »arktisk«. Men trods grundvilkårene – en lille befolkning på et enormt territorium og ekstreme betingelser geografisk og klimatisk – har Grønland ikke et enkelt oplagt sted at søge inspiration, særligt i kraft af ambitionen om selvstændighed. Hjemme- og Selvstyret har derfor søgt at se ud over ikke bare konkrete danske løsninger, men også udover dansk nationalstatstænkning. For at forstå de deraf følgende dynamikker og dilemmaer præsenterer denne artikel en ny forskningsdagsorden med fokus på sammenlig-

ningspolitik. Sammenligninger er ikke bare tekniske eller praktiske foranstaltninger, men et politisk fænomen, som er med til at forme forestillingerne om, hvem »vi« er, og hvor »vi« skal hen. Artiklen diskuterer, hvordan aktuel postkolonial sammenligningspolitik adskiller sig fra tidligere former, og hvordan Grønland sammenligner sig på vidt forskellig vis i de vigtigste sektordebatter. Gennem konkrete eksempler udvikler artiklen et analytisk apparat for studiet af, hvordan postkolonial sammenligningspolitik udspiller sig.

Sammenligningspolitik former Grønlands vej mod selvstændighed¹

Størstedelen af den grønlandske befolkning er enige om at sigte mod selvstændighed (Gad, 2016; Skydsbjerg, 2017). Den nye arktiske virkelighed, formet af klimaforandringer, som stiller nye ressourcer i udsigt og lokker nye interessenter til, ser ud til at bringe kulminationen af årtiers slowmotion-afkolonisering inden for rækkevidde (Gad, 2008; Nuttall, 2008). Der er også bred enighed om nødvendigheden af at forberede samfundet ved at finde det rette politiske format, styrke den begrænsede mængde arbejdskraft, omlægge infrastrukturen samt skabe økonomisk vækst ved at udvikle fiskeriet, minedriften og turismeindustrien. Men det er langt fra oplagt, hvor Grønland kan finde inspiration. Danmark har en nogenlunde fast »pakke« af lande, vi sædvanligvis sammenligner os med; de nordiske naboer og måske Holland og Østrig. Sådant en velafgrænset og indarbejdet »referencegruppe« har Grønland ikke. Delstater, provinser og territorier i arktisk Nordamerika deler størrelsesforhold og terræn – men har ingen ambitionen om selvstændighed. Færøerne har måske samme status og ambition – men øerne kunne mageligt ligge inde i Nuukfjorden alle sammen. Opnår Grønland suveræniteten, vil staten råde over verdens 12. største territorium (næst efter Congo), men placere sig som nr. 189, når det gælder befolkningsstørrelse (sammen med Marshalløerne). Grønland er unik i den måde, man kombinerer ambitionen om selvstændighed med de ekstreme størrelsesforhold og de særlige klimatiske og topografiske forhold i Arktis. Derfor er grønlandsk nationbuilding i udpræget grad formet af en særlig sammensmeltning af identitets- og videnspolitik, nemlig *sammenlignings-*

ULRIK PRAM GAD
Seniorforsker, Dansk
Institut for Internationale
Studier, ulpg@diis.dk

politik. Både grønlandsk politisk debat og policyformulering, men også videnskabelige studier af Grønland, sammenligner implicit og eksplicit Grønland med andre oprindelige folk i Arktis, med nordiske velfærdsstater, med andre postkoloniale samfund, med ikke-suveræne oversøiske territorier og endda til tider med danske kommuner. Hvad der udgør en passende kategori til sammenligning i én sektor, kan fremstå meningsløs i en anden – og eftersom sektorerne hænger sammen, clasher debatterne ofte, når de mødes. Skal vi – og Grønland selv – bedre forstå de vanskeligheder, som udviklingsambitionerne indebærer, er det centralt at forstå *sammenligninger* som et *politisk* fænomen og ikke som et neutralt redskab.

Både grønlandsk politisk debat og policyformulering, men også videnskabelige studier af Grønland, sammenligner implicit og eksplicit Grønland med andre oprindelige folk i Arktis, med nordiske velfærdsstater, med andre postkoloniale samfund, med ikke-suveræne oversøiske territorier og endda til tider med danske kommuner

For bedre at forstå politik og samfundsudvikling i Grønland – og andre atypiske postkoloniale samfund – må vi betragte postkoloniale sammenligninger som et fænomen, der påvirker den måde, politiske processer udfolder sig på. Sammenligninger er blevet et fænomen, der spiller en central rolle i den måde, postkoloniale samfund forandrer sig på. Hovedambitionen med denne artikel er at præsentere en ny tilgang og et sæt spørgsmål, der kan fungere som et første skridt mod en ny forskningsdagsorden med fokus på postkolonial sammenligningspolitik. Grønlandsk politik er formet af ekstreme størrelsesforhold (enormt territorium, lillebitte befolkning). Derfor udviser grønlandsk politik ekstreme udgaver af de dilemmaer, der følger med ambitionen om at bevæge sig videre væk fra at være en koloni. De ekstreme udgaver af kendte dilemmaer gør Grønland til en oplagt case, hvis man vil iagttage, hvordan sammenligningspolitik fungerer i praksis.

Artiklens argument falder i tre dele: Det følgende afsnit redegør for, hvordan sammenligninger har været diskuteret som politisk fænomen i historisk-antropologiske studier af den sene imperialisme og den tidlige afkolonisering. Afsnittet diskuterer, hvordan agens i aktuelle postkoloniale processer er så markant anderledes fordelt, at studier af postkolonial sammenligningspolitik kræver et anderledes fokus. Herefter følger et afsnit, der diskuterer de grundlæggende mekanismer i grønlandsk politik som et eksempel på, hvordan postkolonial sammenligningspolitik udspiller sig. Denne diskussion gør det muligt i konklusionen at opstille en række spørgsmål, der til sammen vil kunne besvare det overordnede spørgsmål om, *hvordan sammenligningspolitikken former forestillingen om selvstændighed i Grønland?*

Kolonial sammenligningspolitik og tidlig nationalisme

Megen samfundsvidenskab sætter Grønland i komparativt perspektiv. Men fokus er sjældent på, hvordan de kategorier, man indsætter Grønland i for at sammenligne, i sig selv skævvrider og former Grønland, fordi kategorierne er genereret af teorier med fokus på helt anderledes samfund. Omvendt har humanistiske studier givet et imponerende væld af ideografiske detaljer om det grønlandske samfund, men igen uden særlig opmærksomhed på, hvordan samfundet – også – systematisk er formet af, hvordan grønlandske og udenlandske praktikere og vidensproducenter har identificeret Grønland med eksterne forbilleder eller skræmmebilleder. Ovenikøbet er store dele af disse studier fremet som bidrag til arktiske områdestudier. Dermed placeres Grønland umiddelbart som en af flere *arktiske cases* – i stedet for at undersøge, hvad en sådan afgrænsning betyder i forhold til andre mulige sammenligninger (Avango o.a., 2013; Dodds og Nuttall, 2016). Så længe videnskabelige bidrag ikke er refleksive omkring de sammenligninger, de foretager, kan man med god ret underkaste dem samme type analyse som den »rigtige« empiri: Politiske debatter handler om, hvordan samfundet bør formes. Policypapers former samfundet – hvis de er succesfulde, gør de det ved at konkludere og lukke ned for debatter. Hvis videnskabelige studier ikke er refleksive, lukker de også ned for politisk debat – for eksempel ved at tage sine kategoriseringer for givet. Dermed kommer videnskabelige bidrag – om de vil det eller ej – til at forme politiske debatter om fremtiden.

Policy-debatter, der udspringer af et ønske om radikale forandringer, kan læses som en del af den måde, et samfund forhandler om, hvem »vi« er og hvor »vi« skal hen. Samfundet fortæller historier om, hvordan »vi« kan virkeliggøre vores sande identitet ved at forholde os til flere forskellige *Andre* (Gad, 2010; 2016a; Wæver, 1998; Smith, 2003). I disse narrativer om Selvets relation til omverdenen er kategorisering et centralt fænomen (Bowker og Star, 1999; Jørgensen, 2012). To historiske studier inspirerer artiklens tilgang til, hvordan den politiske virkning af sammenligninger er en central del af kategoriseringer af samfund.

Benedict Andersons *Imagined Communities* (1983) satte nye standarder for teorier om nationer og nationalisme med sin analyse af, hvordan imperialism, teknologiske fremskridt og forandringen af kosmologiske verdenssyn spillede sammen, da forestillingen om nationalstaten opstod. I Andersons analyse opstod forestillingen om nationen som det centrale politiske fællesskab først i det koloniale Amerika. Men idéen fik hurtigt karakter af en *model*, som – efterhånden som enevældige konger blev afløst af folkesuveræniteten – spredte sig »tilbage« til kolonimagterne i Europa og videre til Asien og Afrika. Postkoloniale forskere har efterfølgende kritiseret Andersons fremstilling for at overse, hvordan indfødte eliter oprindeligt understregede deres forskellighed fra Europa snarere end at identificere sig med nationen som europæisk form (Chatterjee, 1993). Omvendt har en kritik lydt, at sammenlignelige materielle betingelser langt hen ad vejen har resulteret i sammenlignelige statsformer (Desai, 2009).²

Når et fællesskab i dag forestiller sig selv som en nation – med eller på vej mod suverænitet eller ej – er de materielle betingelser radikalt anderledes end for den store bølge af nationer, der erklærede sig uafhængige i årtierne efter Anden Verdenskrig. De seneste »skvulp« af uafhængighedserklæringer er enten kommet i form af løsrivelse fra nabostater eller fra små befolkninger på fjerntliggende øer (Baldacchino og Milne, 2009). For disse løsrivningsprocesser har det været helt altafgørende, at der umiddelbart fandtes et sammenligningsgrundlag i form af en model for, hvordan man er nation og bliver en nationalstat. Det internationale samfunds institutioner har formaliseret spredningen kloden over af en fælles forståelse af nationalstaten som model. Spredningen af modellen symboliseres konkret af den stadigt længere række af flag foran FN's hovedkvarter – og af den alenlange liste af nationale symboler, som markerer, hvordan nationer er forskellige fra hinanden på præcist samme måde (Löfgren, 1991).

Ikke desto mindre har én af Andersons helt centrale iagttagelser i dag en relevans, der rækker udover den oprindelige formulering: Anderson konstaterede, at nationen som forestilling om, hvordan et fællesskab kan og bør være, blev en model, der lod sig omplante. Men denne »modularitet« er i stigende grad karakteristisk og vigtigt for en bredere række af måder at forestille sig fællesskaber på. Som Anderson bemærker i forbifarten: »In fact, all communities larger than primordial villages of face-to-face contact (and perhaps even those) are imagined« (1983: 6). Denne henkastede iagttagelse har imidlertid vidtrækkende implikationer for den måde, postkolonial sammenligningspolitik udspringer sig i dag. Ligesom nationalstaten fremstår som én model for forestillingen om et fællesskab, er der globalt en række andre modeller for politiske fællesskaber til rådighed. Og de formaliseres i stadig stigende grad af folkeretten og af forskellige akademiske discipliner. Nogle af disse modeller er underkategorier af den suveræne nationalstat: mikrostater³, u-land, velfærdsstat, EU-medlemsland, konkurrencestat osv. Andre modeller for forestillede fællesskaber er tænkt til at underordne sig en nationalstat, samtidig med at de antager mere eller mindre udpræget modulær karakter: forbundsstat, etnisk minoritet, region, kommune. Atter andre modeller indebærer forsøg på en mere kreativ artikulering af suverænitetsbegrebet; mest oplagt »oprindelige folk« (Lindroth og Sinevaara-Niskanen, 2013; Shadian, 2010; Dahl, 2012)⁴, mere eller mindre selvstyrende regioner (Loukacheva, 2007) eller oversøiske territorier (Hannibal o.a., 2012), stater i »free association« med tidligere kolonimagter (Østergaard, 2017) osv. Selvom nationalstaten indtager en helt central plads i fællesskabers forestillinger om fremtiden, findes der altså en række alternative og mere specifikke modeller at sammenligne sig med. Når man skal forstå, Grønlands bevægelse mod selvstændighed, er det helt centralt at være opmærksom på, hvordan disse modeller bliver bragt i spil.

Men det er ikke bare modellerne i sig selv, der former forestillinger om fremtiden. Selve det forhold, at der er flere modeller at vælge imellem, åbner op for politisk uenighed – og giver behov for at lukke ned og skabe enighed om en retning. Det er her, et andet historisk greb får ny relevans: Antropologen Ann

Laura Stoler har foreslået, at man studerer kolonihistorie med fokus på sammenligninger: i stedet for som *komparativ metode* at udføre sammenligninger bør sammenligninger være *undersøgelsesgenstand*.⁵ Stoler peger på, hvordan »colonialism [had] modular qualities [...] different regimes built projects with blocks of one earlier model and then another, projects that were then reworked by the colonized populations that those models could never completely master or contain« (Stoler, 2001: 862). Når en kolonimagt i en koloni applicerede byggeklodser fra en model oprindeligt udtænkt af en anden kolonimagt, var det undertiden kulminationen på en proces præget af sammenligninger, draget fjernt fra kolonierne: på koloniudstillinger og kongresser, i videnskabelige selskaber og publikationer osv. Til tider var nye praksisser resultatet af improviserede og idiosynkratiske sammenligning udført af koloniale praktikere, der cirkulerede i og mellem forskellige imperier (Stoler og Cooper, 1997:13; 28). Stolars ambition er at følge Nietzsche (2006) og Foucault (1977) og behandle sammenligninger som en del af videnspolitikken ved at stille spørgsmål som: »What did agents of empire think to compare and what political projects made them do so? What did comparison as a state project entail?« (Stoler, 2001: 862)⁶ Men uanset hvor ujævnt og ufuldstændigt afviklingen af kolonialismen er skredet frem, er agens anderledes i vore dage. Derfor er det nødvendigt at begynde sin analyse med fokus andetsteds end i den sen-imperiale og tidlige nationalismes periode. Sammenligningspolitikken i et samfund under afkolonisering former sig (også) som debat i fællesskabet, om og hvordan man forestiller sig fremtiden.⁷ Den slags debatter involverer forskydninger af magt og viden, som måske ikke er hverken mere eller mindre komplekse end tidligere, men som bestemt er anderledes.⁸

De to greb hentet fra Stoler og Anderson – sammenligningspolitik og identiteters modularitet – kan fint passes ind i den måde, international politisk sociologi går til politisk identitet. Her har man, med udgangspunkt i blandt andet politisk teori og postkoloniale studier, udviklet en teoretisk ramme og analytiske værktøjer rettet mod to forskellige, men beslægtede (Neumann, 1999) dele af den relationelle produktion af identitet. Første skridt er logisk set at studere, hvordan en identitet konstrueres »på hjemmebane« i form af fortællinger om, hvordan man forholder sig til en eller flere *andre*, som kan være mere eller mindre radikalt anderledes (cf. Neumann, 1996; Wæver, 2002; og specifikt ift. antikomkoloniale bevægelser: Mbembe, 2002; Kohn og McBride, 2011). Dernæst følger en forhandling med omgivelserne om anerkendelse af (Ringmar, 2002; Rumelili, 2007) og status for identiteten (Neumann & de Carvalho 2015). Denne anden, eksterne forhandlingsrunde sættes på spidsen ved formelle selvstændighedserklæringer (Derrida, 1986, Honig, 1991), men er i øvrigt en løbende proces, der spidser til ved forandringer (Wæver, 2002; Rumelili, 2007).⁹ I et samfund, der som Grønland ser sig selv som i gang med en afkoloniseringsproces, foregår de interne identitetsforhandlinger »i skyggen af fremtiden« i den forstand, at man må forvente at skulle bruge en efterfølgende ekstern anerkendelse af, hvad end man måtte nå frem til (jf. Powell, 2016). På den måde kan man ud af politiske debatter læse konkurre-

rende historier om, hvordan et samfund i fremtiden bedst kan virkeliggøre sin »sande« identitet (Gad, 2010; jf. Wæver, 1998, Žižek, 1992).

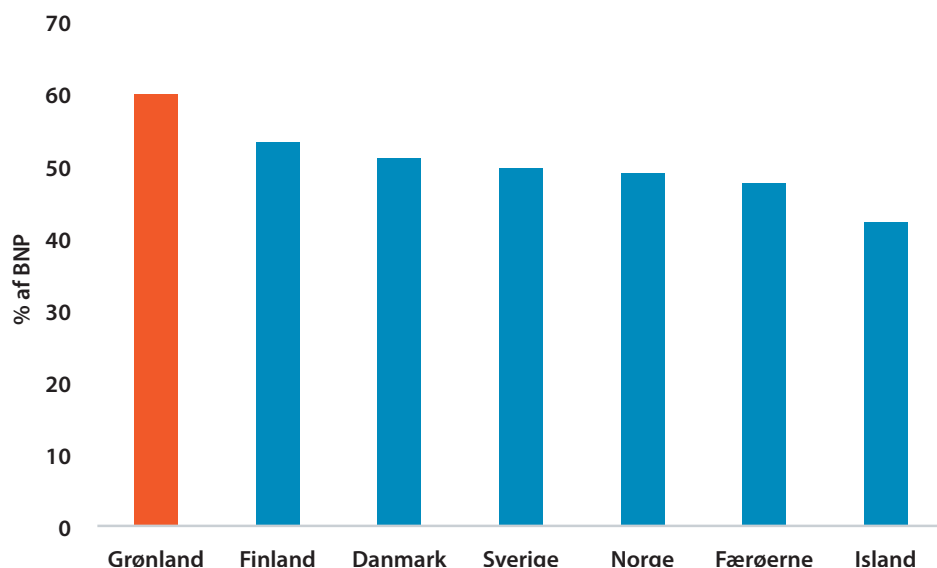
Opgaven bliver altså at læse offentlige debatter, policydokumenter og videnskabelige tekster med blik for, hvordan de legitimerer deres sammenligninger af Grønland med forskellige kategorier af modulære, kollektive identiteter.

Grønlands postkoloniale sammenligningspolitik

Forskere med fokus på Arktis betragter ofte oprindelige folks viden (*indigenous knowledge*) som et foretrukket middel til epistemologisk afkolonisering (bl.a. Simpson, 2001; jf. Mignolo, 2002; 2007; 2011). Fra det perspektiv forventes Grønland undertiden at være i færd med at frigøre sig fra ikke bare den fortsatte koloniale undertrykkelse fra Danmark, men også fra selve idéen om et internationalt samfund, der insisterer på en fast forståelse af den suveræne nationalstat som den privilegerede måde at organisere politiske fællesskaber og autoritet. Andre studier af Grønlands rolle i den internationale bevægelse af oprindelige folk konkluderer, at Grønlands ambitioner i højere grad er en egen stat end ønsket om at afskaffe det internationale system af stater (Strandsbjerg, 2014; Gerhardt, 2011, cf. Shadian, 2010). For at tage sammenligningspolitikken alvorligt som genstand er det nødvendigt at træde et skridt tilbage. Det må overlades til empirisk analyse at afgøre, i hvilket omfang grønlandske projekter for afkolonisering har ambitioner om et brud med vestlige former for vidensproduktion og med et neoliberalt forhold mellem stat og marked. Valgte grønlandske politikere har i 40 år været formelt ansvarlige for de politiske beslutningsprocesser, og Grønland har i den forbindelse etableret egne institutioner for vidensproduktion – herunder et universitet og et institut, som forsker i fornybare naturressourcer, som begge udtrykkeligt sigter mod at producere viden, der er nyttig for Grønland (Jakobsen, 2014). Ikke desto mindre er megen akademisk *manpower* og bureaukratiske modeller importeret eller produceret af grønlandere uddannet udenlands (Jakobsen, 2014). En kerneopgave er at identificere disse udefrakommende modeller, afdekke deres ophav og klargøre deres virkning (eller mangel på samme) på de grønlandske fremtidsvisioner.

Et instruktivt eksempel på den rolle, sammenligninger kan spille i grønlandsk videnspolitik, findes i rapporterne fra Grønlands Økonomiske Råd og Danmarks Nationalbank, som rådgiver det grønlandske selvstyre om makroøkonomisk praksis og udvikling. Størrelsen af den offentlige sektor er et tilbagevendende tema i rådets analyser. Standardproceduren for at anskueliggøre størrelsen har været tekst og diagrammer, der sammenligner Grønland med de andre nordiske velfærdsstater (se figur 1) eller bare Danmark: »Den offentlige sektors andel af økonomien er meget stor. Det offentlige forbrug udgjorde således 43 pct. af BNP i 2017 mod 25 pct. i Danmark« (Danmarks Nationalbank, 2019: 5). I en sådan sammenligning fremstår Grønland ekstrem. Samme effekt opnås med omvendte midler, når Grønland i uformelle debatter sammenlignes med statsøkonomier som Nordkorea og Cuba (Wørmer, 2013; Paldam, 2002; Rostgaard og Kuula, 2002).

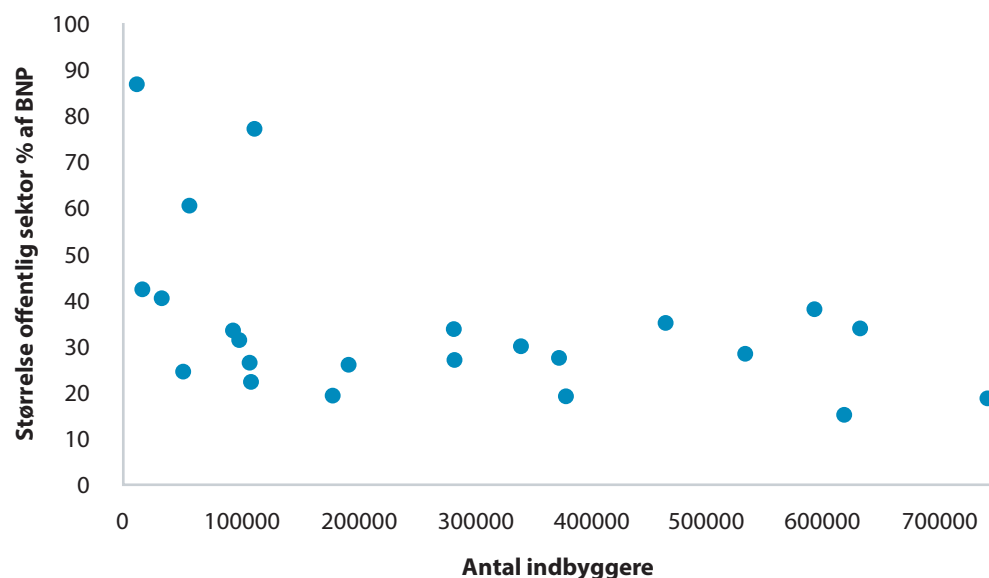
Figur 1: Offentlig sektorstørrelse i de nordiske lande (2018, Færøerne: 2017) målt ved samlede offentlige udgifter i procent af BNP.

Kilde: Grønlands Økonomiske Råd (2020: 33).

Modsat har den seneste årsrapport fra Grønlands Økonomiske Råd (2020) imidlertid sammenlignet med yderligere et par kategorier, der får størrelsen af den offentlige sektor til at fremstå mindre ekstrem: Først introducerer teksten »små økonomier« (2020: 33) som en relevant kategori. Sammenligning med andre i denne kategori efterlader stadig et indtryk af, at Grønlands offentlige sektor er relativt stor, men ikke længere som et ekstremt vildskud (se figur 2). Teksten bliver herefter mere diskuterende: »Små økonomier er ikke alene karakteriserede ved et beskedent folketal men typisk også store transportafstande (mange er øer) med små geografier ... I disse økonomier vil der typisk være smådriftsulemper ved den offentlige serviceproduktion« (2020: 33). Men teksten fortsætter med at forklare, at disse små økonomier ofte er små øer i tropiske farvande, og de kan »derfor kun vanskeligt sammenlignes med det arktiske område« (2020: 33). I sidste led introducerer Nunavut inuit-territoriet i Canada på den anden side af Davis Strædet som et eksempel på et »arktisk område« (2020: 34) – en sammenligning, hvorved Grønlands offentlige sektor pludselig fremstår forholdsvis moderat i størrelse. En detaljeret undersøgelse af den sammenligningspolitik, som en sådan tekst er udtryk for, vil indebære mindst to elementer: Først en tekstanalyse af det retoriske arbejde i introduktionerne af hver kategori: Hvordan forklares og legitimeres sammenligningen? Dernæst en optrævling af processen bag teksten; Hvordan blev den konkrete sammenligning produceret? Hvorfor er kategorien introduceret i teksten? Hvem insisterede på at sammenligne med denne kategori og hvorfor? Og hvilke intellektuelle og sociale processer har ført til introduktionen af andre kategorier?

Figur 2: Størrelsen af den offentlige sektor og folketal for økonomier med mindre end 700.000 indbyggere

Kilde: Grønlands Økonomiske Råd (2020: 34)

Nedenunder spørgsmålet om den offentlige sektors størrelse, domineres den politiske debat af fire centrale behov for forandring, der alle diskuteres som afgørende for, at man kan bevæge sig mod uafhængighed: For det første skal landet finde frem til den politiske status og form, der passer til og kan understøtte en kollektiv, grønlandsk identitet. For det andet skal sprogpolitik, socialvæsen og uddannelsessystemet tilrettelægges således, at man får mest muligt ud af landets begrænsede arbejdskraft. Derudover skal der ske en omlægning af den transportinfrastruktur, man har arvet fra de danske myndigheder og det amerikanske militær. Endelig debatteres bestræbelserne på at udvikle økonomien med fokus især på fiskeri, minedrift og turisme. Dynamikken i debatterne er forskellige på tværs af disse udviklingssektorer, og den måde implicite og eksplicite sammenligninger har rod i forskellige videnskabelige discipliner og praktiske traditioner varierer.

For så vidt angår politisk status og form, er der bred enighed om, at Grønland endnu ikke har fundet frem til sin *sande* identitet som nation (Gad, 2016). I forlængelse heraf følger en debat om at finde den *rigtige* politiske styreform (Gad, 2016; Grydehøj, 2016): Hvilken model for suverænitet og regeringsform er ønskelig og mulig? Og hvilke tilpasninger (hvis nogen) af modellen er nødvendige som konsekvens af de demografiske proportioner og kulturelle traditioner, der karakteriserer Grønland? Disse debatter domineres af den suveræne nationalstat som model (Nuttall, 2008), men en række andre kategorier giver anledning til andre positive og negative sammenligninger – enten alternativer til nationalstaten eller underkategorier af den: mikro-stater (Grydehøj, 2016), velfærdsstater (Gad, 2009), demokratier (Gad, 2004) osv.

Ambitionerne om at være et velfærdssamfund og samtidig skabe grobund for det erhvervsliv, der er nødvendige for selv at finansiere det, giver anledning

til debatter om, hvordan sprog-, uddannelse- og socialpolitik optimerer den lokale arbejdskraft (Gad, 2017a; Knudsen, 2016). Idealet om den kulturelt homogene nationalstat – importeret direkte fra Danmark (Gad, 2016) – er som regel udgangspunktet for, hvordan uoverensstemmelser i debatterne skal diskuteres. Dette udgangspunkt giver anledning til diskussion om, hvordan man bedst beskytter den kulturelle identitet, man forestiller sig skal udgøre det fællesskab, der har behov for udvikling (Gad, 2005; Gad et al. 2018). Som alternative modeller optræder tosprogede nationer og mikro-stater (Gad, 2017a).

Lokal lobbyvirksomhed svinger konstant pendulet frem og tilbage, når det gælder trafikpolitik. Transport- og kommunikationsinfrastrukturen er i vid udstrækning en arv fra danske myndigheder og det amerikanske militær (Taagholt og Steenfoss, 2012; Ren og Bjørst, 2017; Dodds og Nuttall, 2019). Strukturen ønskes omlagt, men det er uklart, hvilken infrastruktur der både kan facilitere og distribuere vækst i hele landet på en retfærdig og realistisk måde. Hvis det beslutes, at der skal bygges nye landingsbaner, skal det jo afgøres, hvilke byer der skal prioriteres, og beslutningen skal fastholdes hele vejen gennem anlægsfasen (Gad, 2017b). På samme måde skal det beslutes, hvilke standarder og tilskud der skal definere luft- og søtransporten. I de eksplicite, offentlige debatter anvendes Island, velkendt for mange grønlændere fra mellemlandinger, ofte som sammenligningsgrundlag. Størstedelen af de implicite kategoriseringer og sammenligninger er imidlertid begravet i tekniske aspekter af både trafikplanlægning og sikkerhedsstandarder (Taagholt og Steenfoss, 2012).

Uafhængighed fra Danmark vil formentlig indebære, at man skal erstatte det årlige bloktilskud med lokale indtægter. Bestræbelserne på at skabe vækst kommer til udtryk i debatter om reformer og udvikling af fiskeriet, minedrift og turisme. De meget forskellige sektorer giver anledning til meget forskellige debatter – som på meget forskellig vis trækker på meget forskellige sammenligninger.

Debatterne om fornybare naturressourcer i Grønland er todelt: Når det gælder jagt og fiskeri til eget forbrug ser stakeholdere og beslutningstagere ofte mod vest for at sammenligne med, hvordan biologisk bæredygtighed, brugerkendskab og fællesforvaltning håndteres i inuit-områder i det nordlige Canada. Inden for det kommercielle fiskeri ser man derimod hovedsageligt mod øst: mod andre nationer i Nordatlanten efter inspiration til forvaltningsredskaber, der kan afveje hensyn til effektivitet og profit overfor beskæftigelse og fordeling (Jacobsen og Delaney, 2014). I den offentlige debat indgår primært ganske abstrakte sammenligninger af den måde, fiskeriet er organiseret på (for eksempel: »Island er mere effektivt, end vi er«). Men en lang række mere specifikke og formaliserede modeller for fiskeriforvaltning indgår i forvaltningens arbejde og i de institutioner, som strukturerer det globale marked (individuel overførbare kvoter, bæredygtighedsmærker etc.).

Debatterne om mineraludvinding har, på den ene side, handlet om udfordringerne forbundet med at lokke investorer til at realisere mineprojekter (Bjørst, 2016), samtidig med at Grønland får sin rimelige andel af den (stadigt hypotetiske) fortjeneste. Dette har periodevis gjort offentligheden stærkt optaget af pseudo-akademiske benchmarking-rapporter, der *ranker*, hvor attraktive forskellige jurisdiktioner er for mineindustrien (Jacobsen, 2019). I den forbindelse opstår, på den anden side, spørgsmål om, hvilke negative konsekvenser der er acceptable: miljømæssige risici, kulturændringer og migration (Schriver, 2013; Sejersen, 2015; Bjørst, 2017), og hvilke udenlandske erfaringer man kan trække på. Samtidig har Grønland eksternt præsenteret sig som en helt særlig type *resource frontier*, der bygger på erfaring fra velordnede, nordiske og angelsaksiske lande med minedrift, som tager behørigt hensyn til miljø og oprindelige folk (Kleist, 2016).

Brancheinterne debatter om, hvilket *nation brand* der kan tiltrække de mest attraktive turister hænger uløseligt sammen med, hvilke destinationer turister sammenligner Grønland med, når de beslutter, hvor de skal rejse hen. Selvom disse debatter strengt taget kunne defineres som interne i erhvervssektoren, forgrener de sig ud i den bredere offentlige debat, fordi de hænger uløseligt sammen med nationens selvforståelse og uenighederne herom (Thisted, 2015). Derudover glider debatter om turisme ofte sammen med dels debatterne om mængden og kvaliteten af grønlandsk arbejdskraft (Ren og Bjørst, 2016), dels debatterne om, hvordan man prioriterer infrastrukturinvesteringer (Ren, 2016).

I hver af disse sektordebatter fremmer aktører forskellige kategorier som relevante at sammenligne Grønland med. Nogle kategorier vinder indpas, mens andre marginaliseres. Men der udspiller sig endnu et niveau af sammenligningspolitik, når de kategorier, der strukturerer forandring og udvikling i én sektor, møder en anden debat. Og debatterne vil uvægerligt møde hinanden, da sektorerne er forbundet både teknisk og i offentlighedens forestilling om samfundets mål og udvikling. For at forstå sammenligningspolitikken på sektorniveau må analysen stille det grundlæggende spørgsmål: Hvilke vidensrepertoarer fremmes, når sammenligninger legitimeres af fortællinger om Grønlands forhold til den ene kategori frem for den anden? For at forstå konstellationen af sektordebatter må de næste spørgsmål være: Hvilken dynamik opstår, når modstridende sammenligningskategorier fremmes i forskellige sektordebatter? Eller mere konkret: Hvad sker der, når debatterne selv drager forbindelser mellem forskellige sektorer – og når man dermed tvinges til at prioritere mellem eller kombinere kategoriseringer, der styrer debatten i de forskellige sektorer?

Postkolonial sammenligningspolitik – en ny forskningsdagsorden

Dét at sammenligne, er en vigtig og bredt anvendt praksis i både grønlandsk politisk debat, i de konkrete forslag til politik, der debatteres, og i de videns-

former, der trækkes på. Samtidig er der kun en liden opmærksomhed på og debat om de politiske virkninger af disse sammenligninger. Denne konstatering peger mod en forskningsdagsorden, der betragter sammenligninger som et politisk fænomen. Det vil sige som en praksis, der kan forskyde forholdet mellem aktører, mellem sektorlogikker og mellem politiske projekter, som alle er med til at forme Grønlands fremtid. Denne forskningsdagsorden lægger op til en mere nuanceret analyse af, hvordan og hvor sammenligninger spiller en rolle, samt en analyse af deres konkrete virkning på tværs af grønlandsk politik og samfundsudvikling.

For bedre at forstå Grønlands postkoloniale sammenligninger må vi, med Ann Laura Stoler, betragte sammenligninger som et politisk fænomen. Sammenligninger kan ikke tages for pålydende, hverken hvad angår den måde de foretages på, eller hvad angår deres eventuelle politiske effekt. Opgaven er at analysere, hvilken funktion sammenligningerne har i praksis, i stedet for at antage, at de fungerer som en neutral måde at producere information om et givet sagsforhold. Men snarere end at fokusere på sammenligninger foretaget af tidligere tiders koloniale centre (i forsøg på at legitimere og udvikle skiftende koloniale projekter), må det analytiske fokus indrettes på, hvordan sammenligninger og sammenligningspolitik udspiller sig i den komplekse konstellation af agens under postkoloniale forhold.

For bedre at forstå Grønlands postkoloniale sammenligninger må vi, betragte sammenligninger som et politisk fænomen. Sammenligninger kan ikke tages for pålydende, hverken hvad angår den måde de foretages på, eller hvad angår deres eventuelle politiske effekt

I den forbindelse er det oplagt at søge inspiration i Benedict Andersons konstatering af, at det nationale ideal hurtigt blev modulært: altså hvordan organiseringen af politisk autoritet og fællesskab i form af nationalstaten er blevet en model til efterligning. Men analysen må være følsom overfor, at selvom idéen om nationalstaten fortsat dominerer vores politiske forestillingsverden, så er en række af andre måder at forestille sig fællesskaber tilsvarende blevet modulære. Målet med en sådan forskningsdagsorden er i sidste ende at teoretisere sammenligningernes rolle i afkoloniseringspolitikken. Det kan ske ved at finde mønstre i, hvordan sammenligningerne udføres af forskellige typer aktører, hvordan sammenligningerne former og legitimerer forskellige politiske strategier, og hvordan måden, sammenligningerne udføres på, inviterer til eller afbøder politiske konfrontationer. Et studie, der følger en sådan dagsorden, må bestå af en række sammenhængende trin.

Første skridt består i at identificere og kortlægge, hvordan sammenligninger udføres i de relativt uafhængige sektordebatter om, hvordan Grønland skal udvikle sig. Videnskabelige rapporter, politiske debatter, myndighedstekst samt udsagn fra alle typer af stakeholders skal gennemlæses for at identificere,

hvordan påstande om, hvordan Grønland bør udvikles, bakkes op af im- eller eksplicit sammenligning.

Andet skridt rummer en afdækning af, hvor hver enkelt sammenligning kommer fra. Det indebærer en konkret undersøgelse af, hvilke personer og interesser der fremmer og modsætter sig hver enkelt sammenligning. Mere abstrakt er hensigten at fastlægge, hvorvidt og hvordan akademia, internationale governance-strukturer og/eller imperiale traditioner har skabt det sprog, som sammenligningerne er afhængige af.

Sidste skridt analyserer, hvad der sker, når de diskurser, der legitimerer forskellige sammenligninger, støder sammen: vinder den ene systematisk over den anden eller fusionerer eller sameksisterer de på forskellig vis? Dette sidste skridt bidrager til en klarlægning af, hvordan forestillinger om fremtiden kan være begrænset af den måde, hvorpå specifikke sektorsammenligninger eller kategoriseringer af Grønland forbliver enten ubestridte eller clasher med sammenligninger, der former andre sektordebatter.

Svaret på det overordnede spørgsmål om, *hvordan sammenligningspolitikken former forestillingen om selvstændighed i Grønland* vil danne et solidt grundlag for teoretisering af forskellen på kolonial og postkolonial sammenligningspolitik ved at tegne to kontraster: Hvordan formes forhandlingen af agens under postkoloniale forhold? Og hvordan formes sammenligningspolitikken af, at en række modeller for kollektiv identitet er til rådighed som alternativ og supplement til nationalstatsidealet? Ved at besvare disse spørgsmål gennem de metodiske skridt, skitseres ovenfor, opnår vi en bedre forståelse af, hvordan sammenligninger fungerer som et politisk fænomen i sig selv. Derudover åbner tilgangen op for politisk diskussion ved at betragte sammenligninger som politiske i stedet for at acceptere den teknisk-rationelle fremtræden, de ofte gives, særligt i akademiske analyser.

Arktis er under forandring – og Grønland er den mest dynamiske størrelse. Men skal vi forstå, hvor Grønland er på vej hen, kan vi ikke nøjes med at tænke Grønland som arktisk. Vi må forstå, hvordan Grønland udvikler sig ved at sammenligne med alle mulige størrelser også udenfor Arktis. Og ligesom Grønlands udvikling mod afkolonisering kan være svær at få hold på, passer de politiske dynamikker i andre »postkolonier« efterladt af den formelle afkoloniseringsbølge dårligt med vores forestillinger om postkolonial politik. Ved at tilbyde en samlet teoretisk forståelse af fænomenet, ved at gennemføre en empirisk analyse af den ekstreme grønlandske case (Flyvbjerg, 2006: 228f) og ved at udvikle en sammenhængende metodisk tilgang, åbnes en ny forskningsdagsorden for en række human- og socialvidenskabelige discipliner med fokus på den rolle, som sammenligningspolitik spiller i afkoloniseringsprocesser og i lignende perioder, hvor samfund genopfinder sig selv.

Noter

- 1 Argumentet i denne artikel er skærpet betydeligt af diskussioner i regi af forskningsprojektet *Imagining Independence in the Arctic: Greenland's Postcolonial Politics of Comparison* finansieret af en DFF Sapere Aude-bevilling, i forskningsgruppen CIRCLA og Institut for Kultur og Globale Studiers *grant application co-mentoring*-gruppe på AAU. Forhåbentlig vil input herfra komme endnu mere til deres ret, efterhånden som projektet og forskningsdagsordenen udfoldes. Kommentarer fra en anonym reviewer og min medredaktør af dette temanummer samt ikke mindst Sophie Rud, der har oversat et udkast til teksten fra engelsk, har hjulpet væsentligt på argumentets form i den foreliggende udgave.
- 2 Til trods for at visse elementer af Andersons teoretiske fremstilling stemmer overens med et tidligt stadie af grønlandsk nationbuilding (Thisted, 2017; cf. Thuesen, 1988), så er denne proces endnu ikke kulmineret i en faktisk statsdannelse.
- 3 Island – Grønlands nærmeste nabo – forekommer udfordret af denne label, som man føler reducerer værdien af landets suverænitet (Adler-Nissen og Gad, 2014).
- 4 Kategorien »oprindelige folk« er et relativt bemyndigende i Arktis, da den blandt andet har etableret permanent deltagelse i Arktisk Råd (Fabbi, 2012).
- 5 Titlen på Andersons efterfølgende bog (1999), *Specters of Comparison*, refererer til en række iagttagelser af, hvordan asiatiske nationalister og nationale ideologier sammenligner sig med europæiske for- og modbilleder på en for den europæiske betragter foruroligende måde. Mest spektakulært: Hitler som den ideelle nationalist. Culler og Cheah's festskrift til Anderson, *Grounds of Comparison*, diskuterer primært de kosmologiske implikationer af overhovedet at tænke sig som noget, der kan sammenlignes, dvs. at tænke sit samfund som organiseret i universelt gyldige kategorier (Cheah, 2003).
- 6 Andre har foreslået at anlægge et fokus på sammenligningspolitik som en generel tilgang til transnational historie (Seigel, 2005). Men de få, som i praksis har flyttet fokus fra Stolors koloniale sammenligninger (jf. Wade, 2004; Kenrick, 2016; Koinova, 2019), har indskrænket sig til at analysere en enkelt aktørs brug af sammenligninger (Zdencanovic, 2017), eller har overført fokus på hegemonisk top-down-kommunikation til analysen af aktuel politik (Işsiz, 2014).
- 7 Bregnsbo o.a. (2017) sammenfatter en velunderbygget historie om Danmark som imperialt centrum, afstivet blandt andet af selv-sammenligninger. Jensen (2012) kan læses som en undersøgelse af, hvordan Danmark med tilbagevirkende kraft arbejder på at slette spor fra sin koloniale sammenligningspolitik og dermed også erindringer om sine forhenværende imperialistiske projekter.
- 8 Langt henad vejen har Choy's studie af *Ecologies of Comparison* (2011) i Hong Kongs miljø-aktivisme et tilsvarende fokus.
- 9 Sociologiens fokus på sammenligningspolitik i forbindelse med etnicitet, race, migration og integration (Crosby, 2007; Rosenberger og Stöckl, 2015; Pokharel, 2011; cf. Porac et al., 1999; Bowker og Star, 1999) er mindre relevant i denne sammenhæng, da der ofte arbejdes ud fra den antagelse, at en central myndighed (en undertrykkende stat) har ene-ansvaret for både etablering af kategorier og allokationen af individer til dem.

Litteraturliste

- Adler-Nissen, Rebecca og Ulrik P. Gad (2014), »Introduction: Postimperial Sovereignty Games in the Nordic Region«, *Cooperation and Conflict*, 49(1): 3-32.
- Anderson, Benedict (1983), *Imagined Communities*, London: Verso.
- Anderson, Benedict (1998), *Spectres of Comparison*, London: Verso.
- Avango, Dag, Annika E. Nilsson og Roberts, Peder (2013), »Assessing Arctic Futures: Voices, Resources and Governance«, *The Polar Journal*, 3(2): 431-46.
- Baldacchino, Godfrey og David Milne (2009), *The Case for Non-Sovereignty: Lessons From Sub-national Island Jurisdictions*, London: Routledge.

- Bjørst, Lill R. (2017), »Arctic Resource Dilemmas: Tolerance Talk and the Mining of Greenland's Uranium«, i Robert C. Thomsen og Lill R. Bjørst, red., *Heritage and Change in the Arctic: Resources for the Present, and the Future*, Aalborg: Aalborg Universitetsforlag, pp. 159-75.
- Bjørst, Lill R. (2016), »Saving or Destroying the Local Community? Conflicting Spatial Storylines in the Greenlandic Debate on Uranium«, *The Extractive Industries and Society*, 3(1): 34-40.
- Bowker, Geoffrey C. og Susan Leigh Star (1999), *Sorting Things Out*, Cambridge: MIT Press.
- Briggs, Charles L. (1996), »The Politics of Discursive Authority in Research on the "Invention of Tradition"«, *Cultural Anthropology*, 11(4): 435-69.
- Chatterjee, Partha (1993), *Nations and Its Fragments*, New Jersey: Princeton University Press.
- Cheah, Pheng (2003), »Grounds of Comparison«, i Jonathan Culler og Pheng Cheah, red., *Grounds of Comparison: Around the Work of Benedict Anderson*, New York: Routledge, pp. 1-21.
- Choy, Timothy (2011), *Ecologies of Comparison: An Ethnography of Endagerment in Hong Kong*, Durham, North Carolina: Duke University Press.
- Crosby, Alison (2007), »People on the Move: Challenging Migration on NGOs, Migrants and Sex Work Categorization«, *Development*, 50(4): 44-9.
- Dahl, Jens (2012), *The Indigenous Space and Marginalized Peoples in the United Nations*, Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Derrida, Jacques (1986), »Declarations of Independence«, *New Political Science*, 7(1): 7-15.
- Desai, Radhika (2009), »The Inadvertence of Benedict Anderson«, *The Asia-Pacific Journal*, (51):2-9.
- Dodds, Klaus og Mark Nuttall (2016), *The Scramble for the Poles. The Geopolitics of the Arctic and Antarctic*, Cambridge: Polity Press.
- Fabbi, Nadine C. (2012), »Inuit Political Engagement in the Arctic«, *Arctic Yearbook*, pp. 160-76.
- Flyvbjerg, Bent (2006), »Five Misunderstandings About Case-study Research«, *Qualitative Inquiry*, 12(2): 219-45.
- Foucault, Michel (1977), »Nietzsche, Genealogy, History«, i Michel Foucault, red, *Language, Counter-memory, Practice: A Selection of Essays and Interviews*, Ithaca: Cornell University Press, pp. 139-64
- Gad, Ulrik P. (2004), »Grønlandsk Identitet: Sprog, Demokrati, Velfærd og Selvstændighed«, *Politica* 36(3): 271-88.
- Gad, Ulrik P. (2005), *Dansksprogede grønlanderes plads i et Grønland under grønlandisering og modernisering: En diskursanalyse af den grønlandske sprogdebat – læst som identitetspolitisk forhandling*, Københavns Universitet: Eskimologis Skrifter no. 19
- Gad, Ulrik P. (2009), »Post-colonial Identity in Greenland? When the Empire Dichotomizes Back – Bring Politics back In«, *Journal of Language and Politics*, 8(1): 136-58.
- Gad, Ulrik P. (2010), (*How*) *Can They Become Like Us? Danish Identity Politics and the Conflicts of 'Muslim Relations'*, ph.d.-afhandling, Københavns Universitet: Institut for Statskundskab.
- Gad, Ulrik P. (2016), *National Identity Politics and Postcolonial Sovereignty Games: Greenland in the Margins of Europe*, København: Museum Tusulanum Forlag.
- Gad, Ulrik P. (2017a), »What Kind of Nation State will Greenland Be? Securitization Theory as a Strategy for Analyzing Identity Politics«, *Politik*, 20(3): 104-20.
- Gad, Ulrik P. (2017b), »Pituffik i Praksis: Nationale reskaleringer i Avanersuaq«, *Grønland*, 65(2): 151-69.
- Gad, Ulrik P., Naja D. Graugaard, Anders Holgersen, Marc Jacobsen, Nina Lave og Nikoline Schriver (2018), »Imagining China on Greenland's Road to Independence«, *Arctic Yearbook – Special Section: China & the Arctic*, pp. 6-29.
- Gerhardt, Hannes (2011), »The Inuit and Sovereignty: The Case of the Inuit Circumpolar Conference and Greenland«, *Politik*, 12(1): 6-14.
- Grønlands Økonomiske Råd (2020), *Grønlands Økonomi, Efterår 2020*, <https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Finans/DK/Oekonomisk%20raad/GOR/G%C3%98R%20rapport%202020%20da.pdf>
- Grydehøj, Adam (2016), »Navigating the Binaries of Island Independence and Dependence in Greenland: Decolonisation, Political Culture, and Strategic Services«, *Political Geography*, 55: 102-12.
- Hannibal, Ida, Kristine Holst, Ulrik P. Gad og Rebecca Adler-Nissen (2013), »European Union. Facilitating the OCTs in Brussels«, i Rebecca Adler-Nissen og Ulrik P. Gad, red., *European Integration and Postcolonial Sovereignty Games. The EU Overseas Countries and Territories*, London: Routledge.
- Honig, Bonnie (1991), »Declarations of Independence«, *The American Political Science Review*, 85(1): 97-113.
- Iğsiz, Asli (2014), »From Alliance of Civilizations to Branding the Nation: Turkish Studies, Image Wars and Politics of Comparison in an Age of Neoliberalism«, *Turkish Studies*, 5(4).
- Jacobsen, Marc (2019), »Digging Sustainability: Scaling and Sectoring of Sovereignty in Greenland and Nunavut Mining Discourses«, i Ulrik P. Gad og Jeppe Strandsbjerg, red., *The Politics of Sustainability in the Arctic: Reconfiguring Identity, Time and Space*, London: Routledge, pp. 52-73.
- Jacobsen, Rikke Becker og Alyne Delaney (2014), »When Social Sustainability Becomes Politics: Perspectives From Greenlandic Fisheries Governance«, *Maritime Studies*, 13(6).
- Jakobsen, Uffe (2014), »Etableringen af Ilisimatusarfik: Politiske Diskussioner Forud for Dannelsen af Grønlands Universitet«, *Grønlandsk Kultur- og Samfundsforskning 2013/14*, Nuuk: Ilisimatusarfik/Forlaget Atuagkat, pp. 11-25.

- Jensen, Lars (2012), *Danmark: Rigsfællesskab, Tropekolonier og den Postkoloniale Arv*, København: Hans Reitzel Forlag.
- Jørgensen, Martin B. (2012), »Categories of Difference in Science and Policy«, *Qualitative Studies*, 46(1): 244-78.
- Kleist, Kuupik V. (2016), »Mineral resources«, i Rebekka Knudsen, red., *Perspectives on Skills: An Anthology on Informally Acquired Skills in Greenland*, Greenland Perspective/Københavns Universitet, pp. 128-39.
- Knudsen, Rebekka (2016), »Informally Acquired Skills – What and Why«, i Rebekka Knudsen, red., *Perspectives on Skills: An Anthology on Informally Acquired Skills in Greenland*, Greenland Perspective/Københavns Universitet, pp. 8-13.
- Kohn, Margaret og Keally McBride (2011), *Political Theories of Decolonization: Postcolonialism and the Problem of Foundations*, Oxford: Oxford University Press.
- Lindroth, Marjo og Heidi Sinevaara-Niskanen (2013), »At the Crossroads of Autonomy and Essentialism: Indigenous Peoples in International Environmental Politics«, *International Political Sociology*, 7(3): 257-93.
- Löfgren, Orvar (1991), »The Nationalization of Culture: Constructing Swedishness«, *Studia ethnologica Croatica*, 3(1): 101-16.
- Loukacheva, Natalia (2007), *Arctic Promise: Legal and Political Autonomy of Greenland and Nunavut*, Toronto: University of Toronto Press.
- Mbembe, Achille (2002), »African Modes of Self-writing«, *Public Culture* 14(1): 239–73.
- Mignolo, Walter (2011), »Decolonizing Western Epistemology/Building Decolonial Epistemologies«, i Ada Maria Isasi-Diaz og Eduardo Mendieta, red., *Decolonizing Epistemologies*, New York City: Fordham University Press.
- Mignolo, Walter (2002), »The Geopolitics of Knowledge and the Colonial Difference«, *The South Atlantic Quarterly*, 10(1): 57-96.
- Mignolo, Walter (2007), »Delinking: the Rhetoric of Modernity, the Logic of Coloniality and the Grammar of De-coloniality«, *Cultural Studies*, 21(2): 449-514.
- Danmarks Nationalbank (2019), *Analyse: Grønlands Økonomi*, 31. oktober, www.nationalbanken.dk/da/publikationer/Documents/2019/10/ANALYSE_Nr%2021_Grønlandsk%20økonomi.pdf
- Neumann, Iver B. (1996), »Self and Other in International Relations«, *European Journal of International Relations*, 2(2): 139-74.
- Neumann, Iver B. (1999), *Uses of the Other: The »East« in European Identity Formation*, Manchester: Manchester University Press.
- Neumann, Iver B. og Benjamin de Carvalho (2015), *Small States Status Seeking*, London: Routledge.
- Nielsen, Jens K. (2000), »Kriterierne for Grønlands økonomiske bæredygtighed«, *Politica* 32(1). 22-32.
- Nietzsche, Friedrich (2006), *On the Genealogy of Morality*, Keith Ansell-Pearson, red., Cambridge: Cambridge University Press.
- Nuttall, Mark (2008), »Self-Rule in Greenland: Towards the World's first Independent Inuit State?«, *Indigenous Affairs*, 8(3-4): 64-70.
- Østergaard, Mikkel U. (2017), *The Greenlandic Wish for Independence: An Investigation of the Possibilities Within Free Association*, kandidatspeciale, Aalborg Universitet: Institut for Kultur og Læring, [https://projekter.aau.dk/projekter/da/studentthesis/the-greenlandic-wish-for-independence--an-investigation-of-the-possibilities-within-free-association\(522e8e3b-7d0b-4892-84fa-77b880c18c43\).html](https://projekter.aau.dk/projekter/da/studentthesis/the-greenlandic-wish-for-independence--an-investigation-of-the-possibilities-within-free-association(522e8e3b-7d0b-4892-84fa-77b880c18c43).html)
- Paldam, Martin (2002), »Kun Overgået af Nordkorea og Cuba«, *Information*, 14. marts, 2021. www.information.dk/2002/03/kun-overgaaet-nordkorea-cuba
- Porac, Joseph F., James B. Wade og Timothy G. Pollock (1999), »Industry Categories and the Politics of the Comparable Firm in CEO Compensation«, *Administrative Science Quarterly*, 44(1): 112-44.
- Pokharel, Ramesh (2011), »Politics and Problematics of the Definition and Categorization of Ethnicity in Nepal«, *Bodhi: An Interdisciplinary Journal*, 5(1): 1-15.
- Powell, Richard C. (2016), »Institutions, Resources and the Governance of Postcolonial Greenland« i Dawn Berry, Alexandra Bowles og Nigel Jones, red., *Governing the North American Arctic: Sovereignty, Security, and Institutions*, London: Palgrave Macmillan, pp. 200-16.
- Ren, Carina B. (2016), »Cool or Hot Greenland? Exhibiting and Enacting Sustainable Arctic Futures«, *Journal of Cleaner Production*, 111(B): 442-50.
- Ren, Carina B. og Lill R. Bjørst (2016), »Situated Capacities: Exploring Arctic Winter Games 2016 Upskilling Initiatives«, i Rebekka Knudsen, red., *Perspectives on Skills: An Anthology on Informally Acquired Skills in Greenland*, Greenland Perspective/Københavns Universitet, pp. 206-22.
- Ringmar, Erik (2002), »The Recognition Game: Soviet Russia Against the West«, *Cooperation and Conflict*, 37(2): 115-36.
- Rosenberger, Sieglinde og Iris Stöckl (2015), »The Politics of Categorization – Political Representatives with Immigrant Background Between “the other” and “standing for”«, *Politics Groups and Identities*, June, 6(2): 217-36.
- Rostgaard, Anders og Dorte Kuula (2002), »Grønland: Verdens Største Frilandsmuseum«, *Jyllands Posten*, 10. marts, <https://jyllands-posten.dk/indland/ECE3443482/Verdens-største-frilandsmuseum/>
- Rumelili, Bahar (2007), *Constructing Regional Community and Order in Europe and Southeast Asia*, London: Palgrave Macmillan.
- Schrifer, Nikoline (2013) *Grønlands Råstofdebat – en Komparativ Diskursanalyse fra 1975-2012*, kandidatspeciale, Københavns Universitet: Institut for Statskundskab, [http://www.martinbreum.dk/artikler/Nikoline_Schrifer_Speciale%20\(19%2003%2014\)\(2\).pdf](http://www.martinbreum.dk/artikler/Nikoline_Schrifer_Speciale%20(19%2003%2014)(2).pdf)

- Seigel, Micol (2005), »Beyond Compare: Comparative Method after the Transnational Turn«, *Radical History Review*, 91: 62–90.
- Sejersen, Frank (2015), *Rethinking Greenland and the Arctic in the Era of Climate Change: New Northern Horizons*, London & New York: Routledge.
- Shadian, Jessica (2010), »From States to Politics: Reconceptualizing Sovereignty Through Inuit Governance«, *European Journal of International Relations*, 16(3): 485–510.
- Skydsbjerg, Henrik (2017), »Stort Flertal for Selvstændighed«, *Sermitsiaq*, 31. marts, 59(13), 8-9.
- Simpson, Leanne (2001), »Aboriginal Peoples and Knowledge: Decolonizing our Processes«, *The Canadian Journal of Native studies*, XXI(1): 137-48.
- Smith, Rogers (2003), *Stories of Peoplehood: The Politics and Morals of Political Membership*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Stoler, Ann Laura (2001), »Tense and Tender Ties: The Politics of Comparison in North American History and (Post) Colonial Studies«, *Journal of American History*, 88(3): 829–65.
- Stoler, Ann Laura og Frederick Cooper (1997), »Between Metropole and Colony: Rethinking a Research Agenda«, i Ann Laura Stoler og Frederick Cooper, red., *Tensions of Empire: Colonial Cultures in a Bourgeois World*, Berkeley: University of California Press, pp. 1-56.
- Strandsbjerg, Jeppe (2014), »Making Sense of Contemporary Greenland: Indigeneity, Resources and Sovereignty«, i Richard C. Powell og Klaus Dodds, red., *Polar Geopolitics? Knowledges, Resources and Legal Regimes*, Cheltenham: Edward Elgar Publishing, pp. 259–76.
- Taagholt, Jørgen og Hans P. Steenfos (2012), »Flyvningen til og fra Grønland«, i Jørgen Taagholt og Hans P. Steenfos, red., *Grønlands Teknologihistorie*, København: Gylvendal.
- Thisted, Kirsten (2015), »Pioneering Nation: New Narratives About Greenland and Greenlanders Launched Through Arts and Branding«, i Birgitta Evengård, Joan Nymand Larsen og Øyvind Paasche, red., *The New Arctic*, Springer, pp. 23-38.
- Thisted, Kirsten (2017), »The Greenlandic Reconciliation Commission: Ethnonationalism, Arctic Resources, and Post-Colonial Identity«, i Lill-Ann Körber, Scott MacKenzie og Anna Stenport Westerstahl, red., *Arctic Environmental Modernities From the Age of Polar Exploration to the Era of the Anthropocene*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, pp. 231-46.
- Thuesen, Søren og Jens Boel (2010), »Greenland and the World: The Impact of World War II on Danish-Greenlandic Relations«, i Karen Langgård, Flemming Nielsen, Birgit Kleist Pedersen, Kennet Pedersen og Jette Rygggaard, red., *Cultural and Social Research in Greenland: Selected Essays 1992-2010*, Nuuk: Forlaget Atuagkat/Illisimatusarfik, pp. 9-35.
- Wæver, Ole (1998), »Insécurité, Identité: Une Dialectique sans Fin«, i Anne-Marie Le Gloannec, red., *Entre Union et Nations: L'État en Europe*, Paris: Presses de Sciences Po, pp. 88-137.
- Wæver, O. (2002), »Identity, Communities, and Foreign Policy: Discourse Analysis as Foreign Policy Theory«, i Lene Hansen og Ole Wæver, red., *European Integration and National Identity: The Challenge of the Nordic States*, London: Routledge, pp. 20-50.
- Wørmer, Stig (2013), »Grønland og Nordkorea«, *Berlingske*, 18. marts, www.berlingske.dk/laesere/groenland-og-nordkorea
- Zdencanovic, Ben (2017), »'The Opposite of a European Democracy': The American Real Estate Lobby, French and British Social Housing, and the Making of the Post-war American Welfare State, 1945–1949«, *Journal of Transatlantic Studies*, 15(1): 77-99.
- Žižek, Slavoj (1992), »Eastern Republics of Gilead«, i Chantal Mouffe, red., *Dimensions of Radical Democracy*, London: Verso, pp. 193-207.